

Bio & de wet

Plantaardige productie

Colofon

Eindredactie: Tom Wouters

Auteurs: Esmeralda Borgo, Elke Denys, Annick Cnudde

Vormgeving: Tom Wouters

V.U. Kurt Sannen, Asdonkstraat 49, 3294 Molenstede

Deze brochure is een uitgave van BioForum Vlaanderen vzw. Ze kwam tot stand met de steun van het Departement Landbouw en Visserij van het Vlaams Ministerie van Landbouw en Visserij.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande, schriftelijke toestemming van BioForum vzw geheel of gedeeltelijk en op enigerlei wijze, in schriftelijke vorm, digitaal of in welke andere vorm dan ook worden verveelvoudigd, verspreid, overgenomen of opgeslagen op datadragers.

Woord vooraf

Je mag de term 'Biologisch' niet zomaar gebruiken. Deze term is voor heel wat productgroepen juridisch beschermd en gecontroleerd. Hetzelfde geldt voor 'ecologisch', 'bio' of 'eco', e.a.

Dat betekent ook dat deze biologische producten wettelijk aan een aantal regels moeten voldoen, net als de bedrijven die ze op de markt brengen. Deze regelgeving bestaat uit zowel Europese als Vlaamse wetteksten. Om deze regels goed te begrijpen, moet je de verschillende juridische documenten samen doornemen.

Deze publicatie is een samenvatting van een aantal belangrijke elementen uit deze juridische documenten die voor jou van belang kunnen zijn. Zo heb je het als Vlaamse biologische marktdeelnemer makkelijker om een overzicht te krijgen over het hele wettelijke kader.

Uiteraard betekent dit niet dat je deze publicatie kan gebruiken ter vervanging van de wetteksten.

Raadpleeg bij de minste twijfel de officiële wetgeving. Je vindt de oorspronkelijke wetteksten terug op <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=157>. Doorklikken brengt je naar het juiste document.

BioForum Vlaanderen biedt deze publicatie enkel in elektronische vorm aan. 'Bio en de wet' is immers een dynamische publicatie, die bij wetgevingswijzigingen telkens wordt aangepast.

Daarnaast is ook de biologische wetgeving zelf continu in ontwikkeling. Door deze publicatie elektronisch ter beschikking te stellen, kan BioForum gemakkelijker inspelen op deze ontwikkelingen en snel de nodige aanpassingen doen.

In eerste instantie hebben we enkel de activiteiten opgenomen die vandaag relevant zijn in Vlaanderen. De biologische wetgeving bevat ook regels voor bijvoorbeeld biologische aquacultuur, de productie van biologisch zeewier, het houden van biologische bijen enzovoort. Deze marktactiviteiten bestaan vandaag nog niet in Vlaanderen. Zodra daar behoefte aan blijkt, zal BioForum deze publicatie verder aanvullen.

Je vindt 'Bio en de Wet' gratis terug op onze website, www.bioforumvlaanderen.be.

Bio: herkenbaar en gecontroleerd

Biologische landbouw en verwerking biedt een allesomvattende, geïntegreerde kijk op de productie van landbouwproducten, levensmiddelen, diervoeder, vegetatief teeltmateriaal, zaaizaad en gist.

Het is een duurzaam systeem dat de beste praktijken op milieugebied combineert met een hoge biodiversiteit. Bio wil op een verantwoorde manier gebruik maken van energie en natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht.

Daarnaast hanteert de biologische productie hoge normen voor dierenwelzijn en houdt ze rekening met de specifieke noden van elke diersoort. Gezondheid van plant, dier en mens staan voorop.

Biologische productie speelt zoveel mogelijk in op de natuurlijke kringloop. Een biologische boer probeert zoveel mogelijk de kringloop te sluiten door organische meststof te gebruiken, bij voorkeur van het eigen bedrijf. Een gevolg van deze kringloopgedachte is dat biologische landbouw een grondgebonden productie is.

Gewassen moeten liefst gevoed worden via het ecosysteem van de bodem en niet door toevoeging van oplosbare meststoffen aan de bodem. Externe productiemiddelen worden geminimaliseerd. Het is in bio niet toegelaten om minerale, gemakkelijk oplosbare meststoffen of chemisch-synthetische gewasbeschermingsmiddelen toe te voegen. Chemisch-synthetische producten zijn overigens in het algemeen (ook qua diergeneeskunde, verwerking) zeer beperkt in bio.

Het gebruik van ggo's is verboden in de biolandbouw of bij de verwerking van biologische producten. De eventuele 'onvoorziene en technisch niet te voorkomen' aanwezigheid van ggo's in biologische producten moet beperkt blijven tot maximaal 0,9 procent.

Bio: wettelijk beschermde term

Het gebruik van de termen 'bio', 'biologisch', 'eco', e.a. is wettelijk beschermd voor een aantal producten. Dit betekent dat je aan een aantal wettelijke voorwaarden moet voldoen vooraleer je producten met deze verwijzingen op de markt mag brengen of in je bedrijfsnaam mag gebruiken. Deze bedrijven staan onder biologische controle van een erkende controleorganisatie, die een certificaat aflevert. Dit certificaat is de garantie en dus ook de bescherming voor elk bedrijf, maar eveneens voor de consument. Bio wordt over de hele keten gecontroleerd.

De wettelijke bescherming van de term 'bio' geldt niet voor alle mogelijke producten. De Europese biowetgeving is van toepassing op de volgende producten van de landbouw, met inbegrip van de aquacultuur:

- levende en onverwerkte landbouwproducten
- verwerkte landbouwproducten voor gebruik als levensmiddel
- veevoeder
- vegetatief teeltmateriaal en zaaizaad
- als levensmiddel of diervoeder gebruikte gist

Producten van jacht en visserij op in het wild levende dieren worden niet als biologische producten beschouwd.

Europees zijn er voor de dierlijke productie regels ontwikkeld voor runderen, paardachtigen, varkens, schapen, geiten, pluimvee en bijen. In Vlaanderen is dit verder aangevuld met enkele diersoorten, namelijk konijnen, struisvogels en slakken.

Ook de regels voor zeewier en aquacultuur zijn opgenomen in de Europese regelgeving. Deze specifieke regels zijn nog niet opgenomen in deze publicatie. Ook de productieregels voor bijen hebben we hier niet behandeld. Zodra er interesse blijkt op de Vlaamse markt zal BioForum deze publicatie verder aanvullen. Intussen verwijzen we je door naar de wetgeving zelf, die je terugvindt via <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id:157>.

Etikettering en herkenbaarheid

De biologische wetgeving zorgt er ook voor dat de consument beschermd wordt. Als die een product koopt waarop een verwijzing gemaakt wordt naar 'bio', 'biologisch' of 'eco' garandeert deze wetgeving dat dat ook echt zo is. Een verwijzing naar bio kan dan ook alleen als er een certificaat voor dat product is afgeleverd. Zo'n certificaat krijg je pas als een controleorganisatie nagekeken heeft of alle schakels van het productieproces de biologische teelt- en verwerkingswijze hebben gevolgd.

Om de herkenbaarheid te verhogen, heeft Europa een EU-logo, dat verplicht is op alle voorverpakte biologische producten die in de EU worden geproduceerd. Voor niet-voorverpakte producten en producten die in de EU worden ingevoerd, is het gebruik van dit logo vrijwillig.

Colofon.....	2
Woord vooraf.....	3
Bio: herkenbaar en gecontroleerd	4
Bio: wettelijk beschermde term.....	4
Etikettering en herkenbaarheid.....	5
1. Inleiding	8
2. Omschakeling.....	9
2.1 - Startdatum van de omschakelingsperiode.....	9
2.2 - Periode van de omschakeling	9
2.3 - In aanmerking nemen van een voorafgaande periode als omschakelingsperiode of vermindering van de omschakelingsperiode.....	10
2.3.1 - <i>Beheersovereenkomsten plattelandontwikkeling.....</i>	<i>10</i>
2.3.2 - <i>Natuur- of landbouwgrond die tenminste 3 jaar niet behandeld zijn geweest met producten die niet zijn toegestaan in bio.....</i>	<i>10</i>
2.3.3 - <i>Verplichte behandeling van het perceel of wetenschappelijk onderzoek</i>	<i>11</i>
2.4 - Verlenging van de omschakeling	11
3. Biologische en niet-biologische productie op hetzelfde bedrijf	12
3.1 - Uitzonderingen	12
3.2 - Scheiding binnen een bedrijf die zowel biologisch als gangbaar produceert.....	12
3.3 - Scheiding bij opslag	13
3.4 - Opslag van in de biologische landbouw verboden stoffen	13
4. Vruchtwisseling en veldboek	14
5 - Zaaizaad en vegetatief teeltmateriaal	15
5.1 - Gebruik van zaaizaad en vegetatief teeltmateriaal voor commerciële biologische productie	15
5.2 - Beschikbaarheid van biologisch uitgangsmateriaal: www.organicxseeds.be	15
5.3 - Drie categorieën	15
5.4 - Vermeerdering voor de biologische teelt	16
5.5 Aardbeien.....	16
5.5.1 <i>Junidragers.....</i>	<i>16</i>
5.5.2 <i>Doordragers.....</i>	<i>16</i>
6. Bodembeheer en bemesting	18
6.1 - Algemeen principe.....	18
6.2 - Beperkingen bij het gebruik van dierlijke mest	18
6.3 - Andere bemesting.....	18
6.4 Specifieke teelten	19
6.4.1 - <i>Teelt van champignons</i>	<i>19</i>
6.4.2 - <i>Forcerie van witloof.....</i>	<i>19</i>
6.4.3 - <i>Kruiden in pot.....</i>	<i>19</i>
7. Gewasbescherming	20
7.1 - Algemeen principe.....	20
7.2 - Toegelaten stoffen.....	20
7.3 - Plantversterkende middelen	20
7.4 - Schoonmaak- en ontsmettingsmiddelen	21
7.5 - Aanwezigheid van niet-toegestane stoffen op een biologisch product	21
7.6 - Voorzorgsmaatregelen om contaminatie te vermijden	21
8. Bereiding of thuisverkoop op het landbouwbedrijf.....	22
9. Etikettering	23
9.1 - Bioproducten	23
9.2 - Gebruik Europees logo	24
9.3 - Producten in omschakeling.....	24
10. Transport.....	25
11. Controle, certificering en onregelmatigheden.....	26

11.1 - Controle en certificering	26
11.2 – Specifieke controlevoorschriften bij uitbestedingen.....	27
11.3 - Onregelmatigheden en sancties	27
11.4 - Maatregelen bij vermoedelijke inbreuken en onregelmatigheden	28
11.5 - Mogelijke impact van bepaalde sancties op subsidies	28
11.5.1 - Biohectaresteen.....	28
11.5.2 - Subsidie voor de controlekosten bio.....	28
11.6 – Beroepsmogelijkheden	28
BIJLAGEN.....	29
Tabel 3: Toegelaten meststoffen, bodemverbeteraars en nutriënten	29
Tabel 4: Toegelaten gewasbeschermingsmiddelen	32

1. Inleiding

Bij biologische landbouw speelt de bodem een cruciale rol. Bodemvruchtbaarheid en bodembiodiversiteit zijn essentieel. Een bioboer houdt die in stand en probeert ze te verbeteren via aangepaste groundbewerking en teeltpraktijken zoals vruchtwisseling, het gebruik van groenbemesters en het gebruik van biologische dierlijke mest. Zo voorkom je dat de bodem verdicht of dat er erosie optreedt.

De gewassen halen hun voedsel vooral uit het ecosysteem van de bodem. Substraatteelt is verboden. Bio streeft naar gesloten kringlopen, zonodig via samenwerking en regionale uitwisseling van grondstoffen en mest. Afval en bijproducten van plantaardige of dierlijke oorsprong zijn opnieuw grondstoffen voor de teelt van gewassen of voor de veehouderij. Niet-hernieuwbare hulpbronnen en externe productiemiddelen worden geminimaliseerd.

Bio houdt zoveel mogelijk rekening met de lokale omstandigheden. Voor biologische producenten speelt ook het plaatselijke of regionale ecologisch evenwicht mee bij het nemen van besluiten over de productie.

2. Omschakeling

De omschakeling is de overgang van gangbare naar biologische landbouw gedurende een vastgelegde periode (afhankelijk is van het type gewas). Tijdens die periode pas je alle wettelijke bepalingen inzake biologische landbouw toe en sta je al onder controle. De producten mag je nog niet als biologisch verkopen. Een product dat geoogst werd 12 maanden na het begin van de omschakeling en voor het einde van de omschakelingsperiode, mag je wel op de markt brengen als omschakelingsproduct.

De producten uit de omschakeling moet je gescheiden houden van zowel de biologische producten als van de gangbare producten. Om die scheiding te kunnen aantonen, hou je ook een register bij. Wil je een product in omschakeling op de markt brengen (wat mogelijk is 12 maanden na het begin van de omschakelingsperiode), dan moet je dat eveneens gescheiden opslaan.

De omschakeling kan, maar hoeft niet in één keer te gebeuren. Onder bepaalde voorwaarden kan het in stappen of kan je het bedrijf gedeeltelijk omschakelen. Ook hier geldt uiteraard dat je de biologische en de omschakelingsproducten steeds gescheiden moet houden. Je leest hierover meer onder hoofdstuk 3.

2.1 - Startdatum van de omschakelingsperiode

De omschakelingsperiode gaat in zodra de marktdeelnemer kennis heeft gegeven van zijn activiteit aan DEPARTEMENT LANDBOUW EN VISSERIJ en zijn biologisch bedrijf aan het controlesysteem heeft onderworpen, m.a.w. het contract met een controleorganisatie heeft ondertekend. Het kennisgevingsformulier kan je opvragen bij je controleorganisatie van je keuze. In Vlaanderen heb je de keuze tussen drie controleorganisaties:

- BE-BIO-01 Certisys
- BE-BIO-02 Tüv Nord Integra
- BE-BIO-03 Quality Partner

Voor meer informatie over deze controleorganisaties en hun tarieven verwijzen we graag door naar de controleorganisaties zelf

2.2 - Periode van de omschakeling

De duur van de omschakelperiode is afhankelijk van het type gewas (zie tabel 1). Plantaardige producten mogen na de eerste 12 maanden van omschakeling verkocht worden als 'product in omschakeling naar de biologische landbouw', op voorwaarde dat ze slechts één ingrediënt bevatten (zie tabel 2).

Type gewas	Omschakelperiode
Éénjarige gewassen	2 jaar voor de zaai
Grasland en blijvende voedergewassen	2 jaar voor het gebruik als biologisch diervoeder
Andere blijvende gewassen	3 jaar voor de oogst

Tabel 1: duur van de omschakelperiode

Voorwaarde	Toegelaten referentie
Product geoogst minder dan 12 maanden na het begin van de omschakeling	Geen
Product geoogst na 12 maanden na het begin van de omschakeling en voor het einde van de omschakelperiode	'In de periode van omschakeling naar de biologische landbouw verkregen product'
Éénjarige gewassen: de gewassen werden ten minste 2 jaar na het begin van de omschakeling gezaaid	'product afkomstig van de biologische landbouw'
Grasland en blijvende voedergewassen: oogst ten minste 2 jaar na het begin van de omschakeling	'product afkomstig van de biologische landbouw'
Andere blijvende gewassen: productie werd minstens 3 jaar na de omschakeling geoogst	'product afkomstig van de biologische landbouw'

Tabel 2: toegelaten referenties op het product

2.3 - In aanmerking nemen van een voorafgaande periode als omschakelingsperiode of vermindering van de omschakelingsperiode

In uitzonderlijke gevallen kan je, onder voorwaarden, een aanvraag indienen om de periode voorafgaand aan de kennisgeving met terugwerkende kracht te laten erkennen als onderdeel van de omschakelperiode.

2.3.1 - Beheersovereenkomsten plattelandontwikkeling

Als op het perceel maatregelen zijn toegepast in het kader van beheersovereenkomsten inzake plattelandontwikkeling, en die maatregelen zelf de garantie inhouden dat het perceel niet behandeld werd met producten die niet zijn toegestaan in biologische landbouw, dan kan dit in aanmerking komen voor een omschakelperiode met terugwerkende kracht.

Je bezorgt je aanvraag aan je controleorganisatie die hierover binnen de 14 dagen na ontvangst, advies moet geven aan het Departement Landbouw en Visserij. Ten laatste 30 dagen nadat ze het advies heeft ontvangen, zal het Departement Landbouw en Visserij je schriftelijk op de hoogte brengen van haar beslissing.

2.3.2 - Natuur- of landbouwgrond die tenminste 3 jaar niet behandeld zijn geweest met producten die niet zijn toegestaan in bio

Als je kan bewijzen dat de grond waarop je biologisch wil produceren tenminste drie jaar niet behandeld is geweest met producten die niet zijn toegestaan in de biologische landbouw, dan kan dat eveneens in aanmerking komen voor een omschakelperiode met terugwerkende kracht.

Deze bewijslast kan gebeuren aan de hand van een verklaring van een onafhankelijke instantie. De aanvraagprocedure is dezelfde als onder punt 2.3.1.

Voor de omschakeling van serres geldt normaal de volgende aanpak. Er kunnen maximaal 21 maanden die aan de kennisgeving voorafgaan, met terugwerkende kracht als omschakelperiode erkend worden. Dit betekent m.a.w. dat je tenminste een omschakelingsperiode hebt van 3 maanden. Binnen de 60 dagen na de startdatum (de dag van de ondertekening van het contract met je controleorganisatie) zal je controleorganisatie een controle uitvoeren. Tijdens die controle zal de controleur nagaan of de bodem gedurende ten minste drie jaar niet in aanraking is geweest met producten die in de biologische landbouw verboden zijn. In het geval van serres betekent dit dat de bodem gedurende ten minste drie jaar bedekt is geweest met een vloeistofdicke afdekking. Je kan dit bijvoorbeeld bewijzen via facturen van de aankoop van het afdek materiaal. De controleur zal eveneens onderzoeken of de afdekking nog in goede

staat is en geen scheuren vertoont. M.a.w deze afdekking moet nog op de bodem aanwezig zijn op het moment van de controle.

2.3.3 - Verplichte behandeling van het perceel of wetenschappelijk onderzoek

Biopercelen of percelen in omschakeling die behandeld worden met producten die niet zijn toegestaan in de biologische landbouw, moeten in principe opnieuw de periode van de omschakeling doorlopen. De producten van de oogst die op die behandeling volgt, mogen niet als biologisch verkocht worden. Als die behandeling wettelijk verplicht was, of gebeurde in het kader van een erkend wetenschappelijk onderzoek, is een vermindering van deze nieuwe omschakelperiode mogelijk. De overheid zal daarbij rekening houden met de duur voor de afbraak van het betrokken product.

Je bezorgt je aanvraag aan je controleorganisatie, die hierover binnen de 14 dagen advies moet geven aan het Departement Landbouw en Visserij. Ten laatste 14 dagen nadat ze het advies heeft ontvangen, zal het Departement Landbouw en Visserij je schriftelijk op de hoogte brengen van haar beslissing.

2.4 - Verlenging van de omschakeling

Het Departement Landbouw en Visserij kan beslissen om de omschakelperiode te verlengen als de grond verontreinigd is met producten die niet toegestaan zijn in de biologische landbouw.

Dit gebeurt hetzij na advies van je controleorganisatie, hetzij na vaststelling door het Departement Landbouw en Visserij zelf. Je wordt er schriftelijk van op de hoogte gebracht.

3. Biologische en niet-biologische productie op hetzelfde bedrijf

Zodra je biologische producten produceert, moet het volledige landbouwbedrijf beheerd worden volgens de biologische regelgeving.

Het is wel mogelijk om (onder specifieke voorwaarden) zowel biologische als niet-biologische gewassen op je bedrijf te hebben. De voorwaarde is dat het moet gaan om andere soorten ofwel rassen die gemakkelijk van elkaar te onderscheiden zijn.

Het is verboden om op hetzelfde bedrijf dezelfde rassen te telen in zowel biologische als niet-biologische vorm. Het is ook verboden om rassen die moeilijk van elkaar te onderscheiden zijn te telen in zowel biologische als niet-biologische vorm op hetzelfde landbouwbedrijf. Onder producenten wordt in zulke gevallen ook vaak gesproken over 'parallele teelt'.

3.1 - Uitzonderingen

Deze parallele teelt is, in een beperkt aantal gevallen en onder strenge voorwaarden, toch toegestaan, nl.:

1. bij blijvende teelten (fruitteelt, boomgaarden) in het kader van een omschakelplan waaruit ondermeer blijkt dat ten laatste vijf jaar na startdatum met het laatste gedeelte van de betrokken oppervlakte begonnen wordt met de omschakeling;
2. bij de productie van zaaizaad, vegetatief teeltmateriaal (bv. pootgoed) en plantgoed;
3. bij erkend landbouwkundig onderzoek;
4. bij grasland dat enkel dient voor begrazing.

In het geval van blijvende teelten, productie van zaaizaad, vegetatief teeltmateriaal en plantgoed, en landbouwkundig onderzoek gelden deze voorwaarden:

- je moet maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat de producten steeds van elkaar gescheiden blijven;
- je moet je controleorganisatie laten weten wanneer je zal oogsten, en dat minstens 48 uur voor de oogst.
- na de oogst breng je je controleorganisatie op de hoogte van de geoogste hoeveelheden en van de maatregelen die je hebt genomen om de producten van elkaar te scheiden.

Het Departement Landbouw en Visserij moet de uitzondering goedkeuren, inclusief het omschakelplan (in geval van blijvende teelten) en de controlemaatregelen. Je doet de aanvraag via je controleorganisatie die hierover binnen de 14 dagen advies moet geven aan het Departement Landbouw en Visserij. Ten laatste 30 dagen na aanvraag zal het Departement Landbouw en Visserij je schriftelijk op de hoogte brengen van haar beslissing. Deze goedkeuring moet elk jaar bevestigd worden.

3.2 - Scheiding binnen een bedrijf die zowel biologisch als gangbaar produceert

Zoals hierboven beschreven, kunnen in bepaalde gevallen zowel gangbare als biologische teelten op het bedrijf aanwezig zijn. Dan moet je de grond, de gebruikte producten en de eindproducten goed van elkaar gescheiden houden. De teelt, de oogst, de opslag en het transport van biologische gewassen, omschakelingsgewassen en gangbare gewassen moeten altijd duidelijk van elkaar gescheiden zijn.

Om die scheiding te kunnen aantonen, hou je ook een register bij.

3.3 - Scheiding bij opslag

De opslag van biologische en niet-biologische gewassen moet altijd duidelijk van elkaar gescheiden zijn. Je moet alle nodige maatregelen nemen om de biologische producten te identificeren en om vermenging of verwisseling met gangbare producten te voorkomen. Als je na het eerste omschakelingsjaar, producten 'in omschakeling' als dusdanig wilt verkopen, dan moet je die eveneens gescheiden opslaan van zowel de biologische als van de gangbare producten.

Het is niet steeds nodig een aparte opslagruimte te hebben. De scheiding kan bijvoorbeeld worden aangebracht door aparte rekken of stellingen binnen één magazijn. In de opslagruimte moeten partijen te identificeren zijn en vermenging of verontreiniging moet uitgesloten worden.

Bij opslag van biologische producten in ruimtes waar eerder gangbare producten aanwezig waren, is voorafgaande reiniging verplicht. Er moet een registratiesysteem aanwezig zijn waarmee je kunt aantonen dat er daadwerkelijk gereinigd is. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van een reinigingschecklist. Als de opslag bij een ander bedrijf gebeurt, is er sprake van uitbesteding en moet de opslaglocatie van dit bedrijf biologisch gecertificeerd zijn.

3.4 - Opslag van in de biologische landbouw verboden stoffen

Het is verboden om in de biologische eenheden van je bedrijf grondstoffen op te slaan die niet toegestaan zijn in de biologische productie.

4. Vruchtwisseling en veldboek

Op elk bedrijf met plantaardige productie moet in principe meerjarige vruchtwisseling plaatsvinden. Door meerjarige vruchtwisseling met andere families, waaronder leguminosen en andere groenbemesters, verbeter je de vruchtbaarheid en de biologische activiteit van de bodem. Vruchtwisseling is eveneens belangrijk voor de gezondheid van de planten.

De vruchtwisseling moet blijken uit het verplicht bij te houden veldboek (jaarlijks productieschema of teeltplan). Dit kan ook een agenda zijn waar alle handelingen met betrekking tot het bedrijf terug te vinden zijn. Dit veldboek moet je jaarlijks voor een bepaalde datum meedelen aan je controleorganisatie.

5 - Zaaizaad en vegetatief teeltmateriaal

5.1 - Gebruik van zaaizaad en vegetatief teeltmateriaal voor commerciële biologische productie

Het zaaizaad en het vegetatief teeltmateriaal moeten afkomstig zijn van biologische landbouw. Je mag ook gebruikmaken van zaaizaad of vegetatief teeltmateriaal dat afkomstig is van een productie-eenheid in omschakeling naar biologische landbouw.

Er is echter niet altijd biologisch zaaizaad of vegetatief teeltmateriaal beschikbaar. Je kan in bepaalde gevallen toestemming vragen om gangbaar materiaal te gebruiken (zie punt 5.3). De gangbare pootaardappelen of het gangbare zaad mogen niet ontsmet of behandeld zijn met niet-toegestane chemisch-synthetische producten.

In alle gevallen is het gebruik van genetisch gemodificeerde rassen verboden.

5.2 - Beschikbaarheid van biologisch uitgangsmateriaal: www.organicxseeds.be

De beschikbaarheid van het biologische zaaigoed en vegetatief teeltmateriaal kan je raadplegen op de website www.organicxseeds.be. Dit is een officiële website. De controleorganisaties baseren zich op het aanbod dat op deze databank geregistreerd is om al dan niet ontheffing te verlenen.

De databank wordt in principe continu geactualiseerd. In de praktijk kan het voorvallen dat dit niet meteen gebeurt. Het is dus mogelijk dat leveranciers meer biologisch uitgangsmateriaal beschikbaar hebben dan datgene wat op de databank geregistreerd is. Dat niet aangemeld biologisch uitgangsmateriaal mag je uiteraard ook gebruiken.

Op <http://lv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=759> vind je de uitgebreide handleiding voor deze databank.

5.3 – Drie categorieën

De gewassen en gewassubgroepen zijn ingedeeld in drie categorieën (niveaus). Afhankelijk van het niveau is het al dan niet mogelijk om niet-biologisch zaaizaad te gebruiken mits melding of het verkrijgen van een vergunning.

Niveau 1: Voor de gewassen en gewassubgroepen die hieronder vallen, is in voldoende mate biologisch zaaizaad beschikbaar. Voor die gewassen en gewassubgroepen ben je verplicht om biologisch zaaizaad te gebruiken. Uitzonderingen daarop zijn zo goed als onmogelijk. In volgende gevallen kan wel een uitzondering verleend worden, nml.:

- voor gebruik in onderzoek
- voor tests in kleinschalige veldproeven. Een kleinschalige veldproef is een veldproef met een oppervlakte van minder dan 5% van de totale oppervlakte die het gewas of de gewassubgroep in kwestie inneemt op een bedrijf
- voor de instandhouding van het ras (waarmee de overheid heeft ingestemd)

Voor het zaaizeizoen 2016 vallen volgende gewassen onder niveau 1:

Gewas	Gewassubgroep	Zaaiperiode
Allium cepa – ui, (zaai-) (zaaiui)	Geel	Het hele jaar
Allium cepa – zi, (zaai-) (zaaiui)	Rood	Het hele jaar
Beta vulgaris var. Conditiva – kroot, rode biet	Rond	
Brassica napus var. Napobrassica – koolraap	Niet gespecificeerd	Lente-zomer
Cichorium endivia – andijvie	Breedbladig	Lente-zomer
Cucumis sativus – komkommer (augurk)	Herfst	Lente-zomer

Cucumis sativus – komkommer (augurk)	Voorjaar	Lente-zomer
Cucumis sativus – komkommer (augurk)	Zomer	Lente-zomer
Cucurbita maxima – pompoen	Hokkaido oranje	Lente-zomer
Vicia faba var. major – tuinboon		Het hele jaar

Niveau 2: Voor de gewassen en gewassubgroepen die hieronder vallen, bestaan er rassen waarvan biologisch zaaizaad in voldoende mate beschikbaar is. Er kan alleen een vergunning voor het gebruik van niet-biologisch zaaizaad verleend worden indien:

- geen enkele leverancier het uitgangsmateriaal kan leveren, ondanks het feit dat je het tijdig hebt besteld
- als het ras dat je wil telen niet is geregistreerd in de databank www.organicxseeds.be én je kan aantonen dat geen enkel alternatief ras van die soort geschikt is
- als het niet-biologisch uitgangsmateriaal nodig is voor onderzoek, tests in kleinschalige veldproeven of voor de instandhouding van het ras.

In de ontheffingsaanvraag moet je motiveren waarom je geen biologisch uitgangsmateriaal gebruikt.

Niveau 3: de overige gewassen en gewassubgroepen. Hiervan zijn er zo weinig beschikbaar in biologische versie, dat een eenvoudige aanvraag zonder verdere verantwoording volstaat.

Vergunningsaanvraag en melding kunnen ten vroegste ingediend worden vanaf 1 januari voor de rassen die in de lente of de zomer worden gezaaid, vanaf 15 september voor de rassen die in de herfst of de winter worden gezaaid en vanaf 1 december van het vorige jaar voor de rassen die gedurende het hele volgende jaar worden gezaaid.

5.4 - Vermeerdering voor de biologische teelt

De moederplant (in geval van zaaizaad) of het uitgangsmateriaal (in geval van vegetatief teeltmateriaal) is ten minste één generatie biologisch geproduceerd. Bij blijvende teelten is dit tenminste twee teeltseizoenen.

5.5 Aardbeien

Wordt er gebruik gemaakt van niet biologisch vegetatief teeltmateriaal (stekken of verse aardbeiplanten), dan moet je voldoen aan enkele bijkomende voorwaarden.

5.5.1 Junidragers

Een junidrager is een kortedagaardbeiplant waarvan de bloemaanleg vanaf september gebeurt en de oogst onder natuurlijke groeiomstandigheden in juni valt.

Niet biologisch vegetatief teeltmateriaal moet voor 1 september geplant worden op een perceel dat de omschakelingsperiode heeft doorlopen. Na het planten gebeurt de verdere productie volledig conform de biologische productiemethode. Als er stekken gebruikt werden, dan moeten die gestekt zijn in biologische stekgrond en mogen ze vanaf dan niet meer behandeld zijn met in bio niet-toegelaten middelen.

5.5.2 Doordragers

Een doordrager is een dagneutrale aardbeiplant die bloemen aanlegt bij een minimale temperatuur van 12 graden Celsius, waardoor de oogst over een langere periode valt.

Het gebruik van niet-biologische stekken is alleen toegelaten als de stekken werden gestekt in biologische stekgrond en vervolgens niet meer behandeld werden met in bio niet toegelaten middelen. De daaruit voortgekomen plugplanten moeten vervolgens voor 1 november geplant worden op een perceel dat

de omschakelingsperiode doorlopen heeft. Na het planten gebeurt de verdere productie volledig conform de biologische productiemethode.

6. Bodembeheer en bemesting

6.1 - Algemeen principe

De voeding van de gewassen gebeurt hoofdzakelijk via het bodemecosysteem. Biologische plantaardige productie werkt aan de instandhouding en de bevordering van het bodemleven en de natuurlijke bodemvruchtbaarheid. Dit gebeurt door:

- Grondbewerkingen en teeltpraktijken toe te passen die de hoeveelheid organisch bodemmateriaal willen behouden of verbeteren. Ook de bodemstabiliteit, bodembiodiversiteit en preventie van bodemverdichting en -erosie;
- meerjarige vruchtwisseling met ondermeer leguminosen en andere groenbemesters;
- toepassing van biologische dierlijke mest of organisch materiaal dat bij voorkeur gecomposteerd is.

Om de algemene bodemgesteldheid of de beschikbaarheid van nutriënten in de bodem of in de gewassen te verbeteren, mag je gebruik maken van passende preparaten op basis van micro-organismen. Je mag die ook gebruiken om de compostering te versnellen. Preparaten op basis van ggo's zijn niet toegestaan. Ook biodynamische preparaten zijn toegestaan.

Substraatteelt is verboden. Substraatteelt is volgens de verordening een methode om planten te telen met hun wortels hetzij louter in een oplossing van minerale voedingsstoffen, hetzij in een inert medium als perliet, grind of minerale vezels, waaraan een oplossing van nutriënten is toegevoegd.

Het gebruik van meststoffen hou je bij in het teeltboek (zie onder 11.1)

6.2 - Beperkingen bij het gebruik van dierlijke mest

Jaarlijks mag je niet meer dan 170 kg stikstof per hectare toedienen, rekening houdend met de totale biologische bedrijfsoppervlakte. Dit maximum geldt enkel voor het gebruik van stalmest, gedroogde stalmest, gedehydrateerde kippenmest, gecomposteerde dierlijke mest, met inbegrip van kippenmest, gecomposteerde stalmest en vloeibare dierlijke mest.

Deze dierlijke mest is bij voorkeur afkomstig van het eigen bedrijf. In tweede instantie mag het ook afkomstig zijn van andere biologische bedrijven met wie je een samenwerkingsregeling hebt getroffen. Gangbare mest mag enkel gebruikt worden als hij afkomstig is van grondgebonden veehouderijen (zie tabel 3 in de bijlage).

Belangrijk! Als biologische producent moet je uiteraard ook de mestwetgeving (MAP 5) naleven. Dit zal in een aantal gevallen tot bijkomende beperkingen leiden.

6.3 - Andere bemesting

Als de algemene bodembeheermaatregelen (zie onder 6.1) niet volstaan om aan de voedingsbehoefte van de gewassen te voldoen, dan mag je in beperkte mate gebruikmaken van de producten uit Tabel 3 (zie bijlage). Je moet wel bewijsstukken bijhouden waarin je de noodzaak ervan aantoont.

Je moet ook kunnen aantonen dat het product dat je gebruikt, wel degelijk toegelaten is in de biologische landbouw. Bij handelsmeststoffen kunnen zich twee situaties voordoen:

1. het gaat om een enkelvoudig product: de benaming van de meststof moet duidelijk vermeld staat op de factuur of de leveringsbon, zo kan je nagaan of het product al dan niet is toegelaten;
2. het gaat om een samengestelde meststof: dan moeten ofwel alle ingrediënten op het etiket vermeld staan, ofwel moet het bedrijf je een volledige ingrediëntenlijst bezorgen, zodat je kan controleren of ze zijn toegestaan in de biologische landbouw.

Minerale stikstofmeststoffen zijn niet toegelaten.

6.4 Specifieke teelten

6.4.1 - Teelt van champignons

De biologische teelt van champignons is een specifieke teelt die mag gebeuren op substraat. Dit substraat mag enkel bestaan uit volgende onderdelen:

- Stalmest en dierlijke mest moeten afkomstig zijn van biologische bedrijven. Als dit in onvoldoende mate beschikbaar is, mag je ook gebruikmaken van mest afkomstig van gangbare, grondgebonden veehouderijen. Dit laatste echter tot maximum 25% van het totale gewicht van het substraat vóór de compostering, exclusief het afdek materiaal en eventueel toegevoegd water.
- Ook andere agrarische producten mogen gebruikt worden, maar die moeten volledig afkomstig zijn van biologische bedrijven.

Verdere toegelaten bestanddelen:

- niet chemisch behandelde turf
- hout dat na het kappen niet chemisch is behandeld
- minerale producten (zie bijlage 2, tabel 3)
- water
- grond

6.4.2 - Forcerie van witloof

De teelt van witloof bestaat uit twee productiestappen:

- de vorming van de witloofwortel: hiervoor gelden de algemene biologische productieregels.
- de vorming van de bladerkrop, of de 'forcerie'.

Hoe de forcerie moet gebeuren, wordt nergens wettelijk gesteld. In opvolging van het Europese overleg, heeft het Departement Landbouw en Visserij via een brief aan de controleorganisaties volgende interpretatie naar voor geschoven. De forcerie van witlof mag gebeuren in:

- zuiver water zonder toevoeging van voedingsstoffen
- een substraat dat samengesteld is uit producten uit tabel 3 (zie bijlage)
- de volle grond

Als je kiest voor forcerie op zuiver water, dan valt je activiteit onder een verhoogd risico, met meer controle als gevolg. Dat komt omdat de zuiverheid van het water, gebruikt in de forcerie, niet visueel zichtbaar is. Bij de controle zal het water een chemische analyse moeten ondergaan om na te gaan of er geen nutriënten zijn toegevoegd.

6.4.3 - Kruiden in pot

Kruiden uit de lijst op http://www.bfvl.be/lijst_aromatischekruiden die met pot en al verkocht worden, mag je telen in een substraat dat samengesteld is uit producten uit tabel 3 (zie bijlage).

7. Gewasbescherming

7.1 - Algemeen principe

Bij de biologische productie speelt het ecosysteem van de bodem een belangrijke rol. Een gezonde bodem met een gepast bodemecosysteem krijg je via aangepaste grondbewerkingen en bemesting.

Gezond uitgangsmateriaal is cruciaal. Je vertrekt best van robuuste rassen die aangepast zijn voor een biologische productiewijze, m.a.w. gewassen die minder input vergen, een goed wortelgestel hebben, enzovoort. Via het toepassen van aangepaste teelttechnische maatregelen, zorg je ervoor dat er voldoende nuttige predatoren en insecten in het landbouwecosysteem aanwezig zijn.

Kortom, in de biologische teelt voorkom je problemen met ziekten, plagen en onkruiden aan de hand van teelttechnische maatregelen. Dit is een combinatie van:

- Grondbewerking en bemesting
- De keuze van soorten en rassen die geschikt zijn voor de biologische teelt
- Meerjarige vruchtwisseling
- Teeltmaatregelen zoals schoffelen en wieden
- De inzet van natuurlijke vijanden en de bescherming ervan
- Thermische processen

7.2 - Toegelaten stoffen

Als deze technieken niet volstaan om de planten voldoende te beschermen tegen plagen en ziekten, mag je bijkomend een beperkt aantal gewasbeschermingsmiddelen gebruiken. Tabel 4 (zie bijlage) geeft weer welke stoffen Europa toelaat voor de biologische teelt, en welke voorwaarden daar eventueel aan verbonden zijn. Dit betekent daarom niet dat al deze producten ook in België als gewasbeschermingsmiddel toegestaan zijn.

Het is niet omdat de biologische verordening het gebruik van een bepaalde actieve stof toelaat, dat je daarom alle producten die die actieve stof bevatten, mag gebruiken voor alle mogelijke toepassingen. Daarvoor is er immers ook nog federale wetgeving van kracht. Via deze link (http://fytoweb.be/sites/default/files/guide/attachments/lijst_gewasbeschermingsmiddelen_biologische_landbouw.pdf) vind je alle gewasbeschermingsmiddelen terug die je in België mag gebruiken in de biologische teelt. Om te weten of je een bepaald product mag gebruiken voor een bepaalde toepassing (teelt/plaag), klik je op de databank van phytoweb en vul je de naam van het product dat je wil gebruiken, in. Zie <http://fytoweb.be/nl/gewasbeschermingsmiddelen/toelatingen-van-gewasbeschermingsmiddelen-raadplegen>

Vervolgens zie je voor welke teelten je het product mag gebruiken, waarvoor en in welke dosis.

Gebruik je deze producten, dan moet je kunnen bewijzen dat het gebruik ervan noodzakelijk was. Als je gebruik maakt van vallen of verstuivers (met uitzondering van feromoonverstuivers), moeten die zo ontworpen zijn dat het gewasbeschermingsmiddel niet in het milieu kan terechtkomen en ook niet met het gewas zelf in contact komt. Na gebruik moet je de vallen of de verstuivers verzamelen en op een veilige manier (laten) vernietigen.

In het teeltboek (zie 11.1) noteer je welke gewasbeschermingsmiddelen je gebruikt, samen met de datum, de hoeveelheid en behandelingsmethode en de reden.

7.3 - Plantversterkende middelen

Plantversterkende middelen worden nergens vermeld in de wetgeving. De overheid beschouwt deze hetzij als gewasbeschermingsmiddel, hetzij als bodemverbeteraar. Deze producten moeten bijgevolg aan de desbetreffende voorwaarden voldoen.

7.4 - Schoonmaak- en ontsmettingsmiddelen

Alle schoonmaak- en ontsmettingsmiddelen die toelaten zijn in de gangbare plantaardige productie, mogen ook in de biologische plantaardige productie gebruikt worden. Zorg er steeds voor dat er geen contaminatie kan optreden met het biologisch product.

7.5 - Aanwezigheid van niet-toegestane stoffen op een biologisch product

De controleorganisatie zal stalen nemen op je bedrijf om na te gaan of er geen producten zijn gebruikt die in bio verboden zijn. Bij de analyse zoekt men naar de eventuele aanwezigheid van herbiciden, fungiciden, insecticiden, acariciden, slakkendodende middelen, bactericiden, rodenticiden, afweermiddelen, kiemremmende stoffen, groeiregelaars, rijpingsvertragers en -versnellers. Er kan ook worden gezocht naar de aanwezigheid van ggo's.

Voor de bepaling van residuen van verboden bestrijdingsmiddelen die aanwezig zijn op een product, gelden de aantoonbaarheidsgrenzen (limit of detection of LOD) van verordening (EG) Nr. 396/2005. Bij het ontbreken van een LOD-waarde geldt een limiet van 0,015 mg /kg. Bij de interpretatie van het analyseresultaat wordt rekening gehouden met een meetonzekerheid van 50%. Wanneer uit de analyse blijkt dat de norm overschreden is, dan zal de controleorganisatie het lot deklasseren (het kan dan niet meer als biologisch verkocht worden).

Bovendien zal je dan ook moeten aantonen dat de gevonden residuen het gevolg zijn van een externe factor waarbij je zelf geen schuld treft. Indien je dit niet kan bewijzen, zal de controleorganisatie nog een bijkomende sanctie opleggen.

7.6 - Voorzorgsmaatregelen om contaminatie te vermijden

Biologische landbouw gebeurt niet onder een afgesloten stolp, dus sommige residuen zijn niet te vermijden. Voor bepaalde contaminaties kan dat echter wel. Alleen wanneer je de risico's voor je bedrijf goed in beeld hebt, kan je maatregelen nemen om contaminatie te voorkomen. Op www.bfvl.be/contaminatietool_boeren vind je een document om je op weg te helpen om een aantal risico's op een rijtje te zetten en de nodige maatregelen te voorzien.

8. Bereiding of thuisverkoop op het landbouwbedrijf

Als je als producent ook nog producten verder bereidt en/of rechtstreeks aan de consument verkoopt, dan moet je uiteraard ook aan die vereisten voldoen: zie de desbetreffende onderdelen van deze publicatie. Je controleorganisatie zal daar een bijkomende vergoeding voor aanrekenen behalve als:

- je het product bereidt op je eigen bedrijf
- dit product rechtstreeks bestemd is voor de eindconsument
- je voor de bereiding enkel ingrediënten aankoopt die je niet op je eigen bedrijf produceert
- maximaal 50% (gewicht) van de ingrediënten aankoopt

9. Etikettering

Je producten kunnen ofwel verkregen worden in de periode dat je nog in omschakeling bent of nadat de omschakelperiode al is afgesloten. Naar gelang het tijdstip waarop de producten geoogst zijn, kunnen volgende verwijzingen vermeld worden op de etiketten.

Voorwaarde	Toegelaten referentie
Product geoogst minder dan 12 maanden na het begin van de omschakeling	Geen
Product geoogst na 12 maanden na het begin van de omschakeling en voor het einde van de omschakelperiode	“In de periode van omschakeling naar de biologische landbouw verkregen product”
Éénjarige gewassen: de gewassen werden ten minste 2 jaar na het begin van de omschakeling gezaaid	“product afkomstig van de biologische landbouw”
Grasland en blijvende voedergewassen: oogst ten minste 2 jaar na het begin van de omschakeling	“product afkomstig van de biologische landbouw”
Andere blijvende gewassen: productie werd minstens 3 jaar na de omschakeling geoogst	“product afkomstig van de biologische landbouw”

Tabel 5: toegelaten referenties op het product

9.1 - Bioproducten

Producten afkomstig van de biologische landbouw kunnen ook verkocht worden met de vermelding van ‘bio’ in de verkoopbenaming, bijvoorbeeld bio-appelen.

Onderstaande aanduidingen zijn verplicht op het etiket en/of de handelsdocumenten die bij het product horen.

Je mag de aanduidingen op een etiket vermelden, maar het is ook toegestaan deze te vermelden op een begeleidend document. Het document en het product moeten dan wel onbetwistbaar met elkaar in verband staan.

Je moet de aanduidingen op een opvallende plaats aanbrengen. Daarnaast moeten de aanduidingen goed zichtbaar, duidelijk leesbaar en onuitwisbaar zijn.

- Naam en adres van je bedrijf (indien je niet de eigenaar bent van het product moet de eigenaar ook vermeld worden)
- Naam van het product, met verwijzing naar bio
- Codenummer van je controleorganisatie en optioneel de naam van je controleorganisatie
 - o BE-BIO-01 Certisys
 - o BE-BIO-02 Tüv Nord Integra
 - o BE-BIO-03 Quality Partner

9.2 - Gebruik Europees logo

Als het gaat om producten afkomstig van de biologische landbouw of bioproducten die voorverpakt worden, is het ook verplicht om het Europees logo aan te brengen op de verpakking van het product. Het controlenummer van de controleorganisatie moet dan ook op de verpakking vermeld staan. Het Europees logo moet bovendien in de buurt van het codenummer van de controleorganisatie staan.

Net onder het controlenummer van de controleorganisatie moet de plaats vermeld worden waar de agrarische grondstoffen geteeld zijn. Aanduiding van de plaats kan onder verschillende vormen:

- 'EU landbouw': als 98% of meer van de ingrediënten in de EU geteeld zijn;
- 'EU/niet-EU landbouw': als minder dan 98% van de ingrediënten in de EU geteeld zijn;
- 'Niet-EU Landbouw': als meer dan 98% van de ingrediënten buiten de EU geteeld zijn.

Als het product volledig in België of in een ander land geteeld is, mag ook België of dit ander land vermeld worden in plaats van 'EU landbouw'.

Als het product niet voorverpakt is (appelen in een kist) is het logo niet verplicht maar facultatief. Het logo is dus niet verplicht op kistkaarten. Als je het logo gebruikt, ben je wel verplicht om ook de plaats te vermelden waar de ingrediënten geteeld werden, zoals hierboven uitgelegd.

Noot: onder voorverpakte producten verstaat men alle producten die aan de eindgebruiker worden aangeboden in een verpakking die vooraf werd aangebracht en wel zodanig dat het verpakkingsmateriaal het levensmiddel volledig of ten dele bedekt, maar zodanig dat de inhoud niet kan worden veranderd zonder dat het verpakkingsmateriaal wordt geopend of aangetast. Een kist appelen is dus niet voorverpakt, want die kist wordt niet als dusdanig aan de consument aangeboden.

9.3 - Producten in omschakeling

Producten kunnen ook het etiket dragen 'in de periode van omschakeling naar de biologische landbouw verkregen product' (zie tabel 5). Je mag dit ook zo op het etiket vermelden maar dan mag er slechts één plantaardig ingrediënt zijn.

Je mag alleen deze zin 'in de periode van omschakeling naar de biologische landbouw verkregen product' met exact deze bewoordingen vermelden. Dit mag niet opvallender zijn weergegeven dan de verkoopbenaming.

Ook mogen de woorden 'biologische landbouw' niet opvallender zijn weergegeven dan 'in de periode van de omschakeling naar de biologische landbouw verkregen product'

Volgende aanduidingen zijn verplicht aanwezig op het etiket en/of de handelsdocumenten die bij het product horen.

Je mag de aanduidingen op een etiket vermelden maar het is ook toegestaan deze te vermelden op een begeleidend document. Het document en het product moeten dan wel onbetwistbaar met elkaar in verband staan.

- Naam en adres van je bedrijf (indien je niet de eigenaar bent van het product moet de eigenaar ook vermeld worden)
- Naam van het product, ZONDER verwijzing naar bio
- De naam van je controleorganisatie
- Codenummer van je controleorganisatie
 - o BE-BIO-01 Certisys;
 - o BE-BIO-02 Tüv Nord Integra;
 - o BE-BIO-03 Quality Partner;

10. Transport

Als je zowel biologische als niet-biologische producten laat ophalen, moet je ervoor zorgen dat er geen vermenging of verwisseling optreedt tussen bio- en niet-bioproducten. Je houdt alle gegevens bij over het tijdstip van ophalen (dag en uur), de ophaalroute en het tijdstip van ontvangst.

Biologische producten moeten worden vervoerd in daarvoor geschikte verpakkingen, recipiënten/containers (bijvoorbeeld kratten) of voertuigen (wanneer het gaat om bulk), die zodanig zijn afgesloten dat de inhoud niet kan worden gewijzigd zonder de verzegeling te beschadigen.

De verpakkingen, containers of voertuigen zijn voorzien van volgende informatie:

- naam en adres van de leverancier die de producten vervoert en aanlevert
- naam en adres van de eigenaar van het product indien dat iemand anders is
- productnaam en de verwijzing waaruit de biologische oorsprong blijkt
- naam of nummer controleorganisatie
- traceerbare code of datum laatste handeling

Deze aanduidingen kunnen op een etiket staan, op het recipiënt/de container of in het begeleidend document dat onbetwistbaar in verband staat met het product. Dit begeleidend document bevat eveneens informatie over de leverancier en/of de vervoerder.

Je hoeft de verpakkingen/recipiënten of containers niet af te sluiten als het om rechtstreeks vervoer tussen twee gecertificeerde marktdeelnemers gaat. Voorwaarde is dan dat de producten vergezeld zijn van een document met de hierboven vermelde informatie. Zowel de verzendende als de ontvangende marktdeelnemer houden de bewijsstukken van dit vervoer bij voor hun controleorganisaties.

Ook wanneer je biologische producten ontvangt, moet je op een aantal zaken letten en die registreren:

- Is de sluiting van de verpakking of het recipient/de container goed?
- Zijn de verplichte aanduidingen vermeld (zie hierboven)? Komen de gegevens op het etiket overeen met de gegevens in de begeleidende documenten?

Als het gaat om transport van diervoeders, dan moeten de biologisch geproduceerde diervoeders, de omschakelingsvoeders en de gangbare diervoeders fysiek van elkaar gescheiden zijn. Recipiënten, containers of voertuigen die gebruikt zijn voor gangbare producten, moeten goed gereinigd zijn en dit moet je met bewijsstukken kunnen aantonen.

11. Controle, certificering en onregelmatigheden

11.1 - Controle en certificering

Wie wil omschakelen naar biologische productie, moet een kennisgeving doen aan een controleorganisatie en een contract ondertekenen. Het kennisgevingsformulier kan je opvragen bij je controleorganisatie van je keuze. In Vlaanderen heb je de keuze tussen drie controleorganisaties:

- BE-BIO-01 Certisys
www.certisys.eu
- BE-BIO-02 Tüv Nord Integra
www.tuv-nord.com/be/nl/biologische-landbouw-457-biologische-landbouw-591.htm
- BE-BIO-03 Quality Partner
www.quality-partner.be/index.php?page=bio&hl=nl

Voor meer informatie over deze controleorganisaties en hun tarieven verwijzen we graag door naar hun respectievelijke websites.

In het kennisgevingsformulier geef je informatie over het bedrijf en het type producten dat je onder biologische controle wilt laten plaatsen. Bij plantaardige productie geef je voor de eerste controle tevens aan over welke percelen het gaat (kadastrale indeling), de oppervlakte ervan en de datum wanneer op dat perceel voor het laatst producten zijn gebruikt die niet toegestaan zijn in bio. Ook geef je alle info over de opslagruimten van de grondstoffen en producten, en desgevallend de verwerking en het verpakken.

Met het ondertekenen van dit formulier verbind je jezelf ertoe om vanaf dan alle wettelijke bepalingen inzake bio toe te passen. Indien er zich wijzigingen voordoen in de gegevens van de kennisgeving, dan breng je daar telkens je controleorganisatie van op de hoogte.

De controleorganisatie zal jaarlijks tenminste één keer een fysieke controle uitvoeren op het bedrijf. Daarbij is er controle van de percelen, de gebouwen, de administratie en de bewijsstukken die je bijhoudt. Dit jaarlijks verplicht bezoek kan aangevuld worden met één of meerdere steekproefcontroles, waarbij één of meerdere aspecten worden gecontroleerd.

In alle gevallen moet je de controleorganisatie toegang verlenen tot alle delen van het bedrijf, de administratie en alle bewijsstukken die je hebt ingezameld. De controleorganisatie heeft ook het recht om monsters te nemen, om na te gaan of er geen producten zijn gebruikt die niet toegelaten zijn in bio. Hij is daartoe zelfs verplicht indien hij vermoedt dat effectief dergelijke producten gebruikt zouden zijn.

Voor de controle moet je een voorraadboekhouding en een financiële boekhouding bijhouden met daarin:

- De aangekochte producten: leverancier, aard van de producten, hoeveelheden
- Aard en hoeveelheid biologische producten die in de bedrijfsruimte zijn opgeslagen
- Aard, hoeveelheid en kopers (behalve eindconsumenten) van de biologische producten
- Bij ontvangst van biologische producten moet je het biologische karakter geverifieerd hebben.

Je moet aantonen dat je dit wel degelijk gedaan hebt. Uit je boekhouding moet blijken dat de aangekochte en de verkochte hoeveelheden met elkaar in evenwicht zijn. Tevens hou je een veldboek bij waaruit blijkt welke productie zal plaats vinden op welke percelen. Dit moet je zelf jaarlijks voor een welbepaalde datum meedelen aan je controleorganisatie, bijvoorbeeld d.m.v de verzamelaanvraag via het e-loket.

In een teeltboek verzamel je volgende informatie:

- Gebruik van meststoffen: datum, aard, hoeveelheid, welke percelen;
- Gewasbeschermingsmiddelen: datum, aard, hoeveelheid en behandelingsmethode, reden;
- Landbouwproductiemiddelen: datum, aard en hoeveelheid van het aangekochte product;
- Oogst: datum, soort, omvang (bio of in omschakeling).

Na het bezoek zal de controleur meteen een controleverslag opstellen, dat je moet ondertekenen.

Als bewijs dat je wel degelijk de biologische voorschriften naleeft en hierop gecontroleerd wordt, krijg je een certificaat. Dat bevat de naam van het bedrijf, het type producten en de geldigheidsduur. Bij sommige controleorganisaties kan je de certificaten van de biobedrijven die bij hen onder controle staan, terug vinden op hun website.

11.2 – Specifieke controlevoorschriften bij uitbestedingen

Een loonwerker hoeft geen aparte kennisgeving te doen, op voorwaarde dat hij geen eigenaar wordt van het product. De activiteiten van de loonwerker vallen in dit geval onder de verantwoordelijkheid van de marktdeelnemer die de activiteit heeft uitbesteed. Dit moet wel op voorhand gemeld worden aan het controleorganisme. Het controleorganisme kan controles uitvoeren op het bedrijf van de loonwerker om na te gaan of de biologische wetgeving nageleefd wordt. Als er onregelmatigheden worden vastgesteld zullen de sancties op de opdrachtgever van toepassing zijn.

11.3 - Onregelmatigheden en sancties

Als de controleur tijdens de controle een inbreuk vaststelt, dan zal de certificeerder een sanctie toepassen. Er zijn daarbij verschillende mogelijkheden:

- Een gewone opmerking (GO) voor kleine onregelmatigheden of duidelijk onvrijwillige gebreken
- Een vraag om verbetering (Vv), waarbij de certificeerder duidelijk aangeeft over welke onregelmatigheid het gaat en welke verbetering hij binnen welke termijn verwacht. Indien je binnen de gestelde termijn geen verbetering hebt aangebracht, dan volgt automatisch een waarschuwing
- Een waarschuwing (W), die tevens vermeldt welke sanctie er zal worden toegepast als je er geen rekening mee houdt. Als je een waarschuwing hebt gekregen, komt er automatisch een verscherpte controle
- Een verscherpte controle (VC) volgt automatisch na een waarschuwing. Voor een verscherpte controle moet je bijkomende controlekosten betalen
- Declassering perceel (DP): het declasseren van een bepaald perceel. Het betrokken perceel start een nieuwe omschakelingsperiode
- Declassering lot (DL): het declasseren of niet certificeren van een bepaald deel van de productie. Elke verwijzing naar de biologische productiemethode moet van de desbetreffende producten verwijderd worden.
- Schorsing product (SP): verbod om gedurende een bepaalde periode het product als bio op de markt te brengen, het niet certificeren van het product in kwestie
- Schorsing bedrijf (SB): verbod om gedurende een bepaalde periode alle producten van het bedrijf als bio op de markt te brengen, het niet certificeren van je volledige marktactiviteit
- Verlenging omschakeling (VO): heropstarten of verlengen van de omschakelingsperiode.

Per type inbreuk liggen de sancties wettelijk vast, maar in bepaalde gevallen kan de certificeerder daar wel van afwijken. Als je de sancties declassering perceel, declassering lot, schorsing product, schorsing bedrijf of verlenging omschakeling niet naleeft, kan de overheid een bijkomende bestuurlijke sanctie (soort boete) opleggen.

In het geval van een gewone opmerking, een vraag om verbetering, een waarschuwing en een verscherpte controle moet je controleorganisatie je daar binnen de 14 dagen na de certificeringsbeslissing schriftelijk van op de hoogte brengen. Bij een declassering van een perceel, declassering lot, schorsing product of bedrijf of bij de verlenging van de omschakeling dient dit binnen de 7 dagen na de certificeringsbeslissing en met een aangetekende brief te gebeuren.

11.4 - Maatregelen bij vermoedelijke inbreuken en onregelmatigheden

Soms kun je als marktdeelnemer een vermoeden hebben dat de voorschriften niet volledig zijn nageleefd, bijvoorbeeld wanneer er gesproeid is op een naburig veld en je vermoedt dat er drift is opgetreden. In dat geval moet je er alles aan doen om die producten af te zonderen en mag je ze niet met een verwijzing naar bio op de markt brengen.

Je waarschuwt in dat geval ook je controleorganisatie. Die zal verbieden dat het product als bioproduct op de markt wordt gebracht voordat alle twijfel over de vermoedelijke inbreuk is weggenomen.

Je controleorganisatie kan ook een vermoeden hebben dat niet alle voorschriften werden nageleefd. Als ze bijvoorbeeld residu's van verboden stoffen aantreffen, dan kan dit wijzen op het gebruik van deze stoffen. Dat wordt dan verder onderzocht zoals beschreven onder punt 7.5.

Tijdens het onderzoek ben je verplicht je volledige medewerking te verlenen. Het is mogelijk dat de afnemer van je producten zelf ook tests doet. Hij is dit niet wettelijk verplicht, maar doet dit dan op vrijwillige basis. Indien dergelijke tests positief blijken, dan is ook hij verplicht om zijn controleorganisatie te verwittigen, die dan een onderzoek zal instellen.

11.5 - Mogelijke impact van bepaalde sancties op subsidies

11.5.1 - Biohectaresteen

Wie een beroep doet op de biologische hectaresteen, verbindt zich ertoe om voor de desbetreffende percelen ten minste 5 jaar (vanaf de start van deze verbintenis) biologisch te telen.

Bedrijven die al langer dan vijf jaar geleden omgeschakeld zijn naar bio en een schorsing van het bedrijf (SB) als sanctie krijgen, zullen geen biohectaresteen krijgen voor het jaar waarin de sanctie werd opgelegd.

Bedrijven die minder dan vijf jaar geleden omgeschakeld zijn naar bio en een schorsing van het bedrijf (SB) als sanctie krijgen, zullen bovendien de steun van de voorafgaande jaren moeten terugbetalen.

11.5.2 - Subsidie voor de controlekosten bio

Indien er een schorsing van het bedrijf (SB) wordt uitgesproken, kan je geen subsidie krijgen voor de controlekosten voor dat jaar waarin de sanctie werd opgelegd.

11.6 – Beroepsmogelijkheden

Je kan binnen de 14 dagen na ontvangst van de sanctiebrief (postdatum) beroep instellen bij de controleorganisatie. Na onderzoek laat de controleorganisatie je binnen de 7 dagen na ontvangst van je verweermiddelen of na het horen van je verweermiddelen weten of hij de sanctie intrekt, wijzigt of bevestigt. Voor sancties vanaf waarschuwing of zwaarder gebeurt dit via een aangetekende zending, die tevens vermeldt welke verdere stappen je nog kan ondernemen.

Daarna kan je –voor sancties vanaf waarschuwing of zwaarder– in beroep gaan bij het Departement Landbouw en Visserij. Je doet dit gemotiveerd en per aangetekende zending, binnen de 30 dagen na ontvangst (postdatum) van de aangetekende zending van je controleorganisatie. Eventueel zal het Departement Landbouw en Visserij contact met je opnemen voor aanvullende inlichtingen. Als je een mondelinge toelichting wilt geven, dan laat je dat ook weten aan het Departement Landbouw en Visserij. Zij zijn verplicht om op dat verzoek in te gaan.

Binnen de 7 dagen na ontvangst van de brief, of in voorkomend geval, na het horen van één of beide partijen, deelt het Departement Landbouw en Visserij haar beslissing mee via een aangetekende brief.

BIJLAGEN

Tabel 3: Toegelaten meststoffen, bodemverbeteraars en nutriënten

Naam Samengestelde producten of producten die uitsluitend de opgesomde stoffen bevatten	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden
Stalmest	Producten, bestaande uit een mengsel van dierlijke mest en plantaardig materiaal. Het product mag niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen.
Gedroogde stalmest en gedehydrateerde pluimveemest	Het product mag niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen.
Gecomposteerde dierlijke mest, met inbegrip van pluimveemest en gecomposteerde stalmest	Het product mag niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen.
Vloeibare dierlijke mest	Mag worden gebruikt na gecontroleerde vergisting en/of adequate verdunning. Het product mag niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen.
Gecomposteerd of vergist huishoudelijk afval	Product op basis van aan de bron gescheiden huishoudelijk afval dat is gecomposteerd of anaëroob is vergist voor de productie van biogas. Alleen huishoudelijk afval van plantaardige en dierlijke oorsprong. Alleen wanneer het is geproduceerd in een door de lidstaat aanvaard gesloten en gecontroleerd verzamelsysteem. Maximumconcentratie in mg/kg droge stof: Cadmium 0,7/koper: 70/nikkel: 25/lood: 45/zink: 200/kwik: 0,4/chroom (totaal): 70/chroom (VI): niet detecteerbaar
Turf	Mag alleen worden gebruikt voor tuinbouw (groenteteelt, sierteelt, boomteelt, boomkwekerij).
Paddenstoelensubstraatafval	Het oorspronkelijke substraat mag alleen producten bevatten die in deze bijlage voorkomen
Wormencompost en uitwerpselen van insecten	
Guano	
Gecomposteerd of vergist mengsel van plantaardig materiaal	Product op basis van mengsels van plantaardig materiaal dat is gecomposteerd of anaëroob is vergist voor de productie van biogas.
Biogasdigestaat dat dierlijke bijproducten bevat die zijn covergist met materiaal van plantaardige of dierlijke oorsprong als opgenomen in deze brochure	De dierlijke bijproducten (met inbegrip van bijproducten van wilde dieren) van categorie 3, en de inhoud van het maag-darmkanaal van categorie 3 (cat. 2 en 3 zoals gedefinieerd in Verordening (EG) nr 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad) mogen niet afkomstig zijn van niet-grondgebonden veehouderijen. De procedés moeten in overeenstemming zijn met Verordening (EU) nr. 142/2011. Niet van toepassing op eetbare delen van het gewas.
De onderstaande producten of bijproducten van dierlijke oorsprong: bloedmeel/hoefmeel/hoornmeel/ (ontlijmd) beendermeel/vismeel/vleesmeel/verenmeel, haarmeel en chiquetmeel/ wol/ pels/ haren/zuivelproducten/ gehydrolyseerde eiwitten	Voor pels: maximumconcentratie chroom (VI) in mg/kg droge stof: niet detecteerbaar. Voor gehydrolyseerde eiwitten: niet van toepassing op eetbare delen van het gewas.
Producten en bijproducten van plantaardige oorsprong voor bemesting	Voorbeelden: meel van koeken van oliehoudende zaden, cacaodoppen, moutkiemen

Zeewier en zeewierproducten	Uitsluitend verkregen door: i) fysische behandelingen met inbegrip van dehydratatie, bevrozing en vermalen ii) extractie met water of met zure en/of basische waterige oplossingen iii) gisting
Zaagsel en schaafsel	Van hout dat na de kap niet chemisch is behandeld
Gecomposteerde boomschors	Van hout dat na de kap niet chemisch is behandeld
Houtas	Van hout dat na de kap niet chemisch is behandeld
Zacht natuurlijk fosfaat	Product omschreven in punt 7 van bijlage IA.2 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003 van het Europees Parlement en de Raad, inzake meststoffen Cadmiumgehalte ten hoogste 90 mg/kg P ₂ O ₅
Aluminiumcalciumfosfaat	Product omschreven in punt 6 van bijlage IA.2 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003 Cadmiumgehalte ten hoogste 90 mg/kg P ₂ O ₅ Mag alleen worden gebruikt op basische gronden (pH > 7,5)
Fosfaatslakken	Product omschreven in punt 1 van bijlage IA.2 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003
Ruw kalizout of kainiet	Product omschreven in punt 6 van bijlage IA.3 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003
Kaliumsulfaat dat mogelijk magnesiumzout bevat	Door een fysisch extractieproces uit ruw kalizout verkregen product, dat mogelijk ook magnesiumzouten bevat
Vinasse en vinasse-extracten	Met uitsluiting van ammoniakhoudende vinasse
Calciumcarbonaat (krijt, mergel, gemalen kalksteenrots, kalkwier, fosfaathoudend krijt)	Uitsluitend van natuurlijke oorsprong
Calcium- en magnesiumcarbonaat	Uitsluitend van natuurlijke oorsprong (bijvoorbeeld magnesiumhoudend krijt, gemalen magnesiumhoudende kalksteenrots)
Magnesiumsulfaat (kieseriet)	Uitsluitend van natuurlijke oorsprong
Calciumchloride-oplossing	Bladbehandeling bij appelbomen, nadat calciumgebrek is aangetoond
Calciumsulfaat (gips)	Product omschreven in punt 1 van bijlage 1.0 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003
Industriekalk afkomstig van de suikerproductie	Bijproduct van de suikerproductie op basis van suikerbieten
Industriekalk afkomstig van de vacuümproductie van zout	Bijproduct van de vacuümproductie van zout, verkregen uit kalksteen uit de bergen
Vrij zwavel	Product omschreven in bijlage 10.3 bij Verordening (EG) nr. 2003/2003
Spoorelementen	Anorganische micronutriënten als opgenomen in deel E van bijlage I bij Verordening (EG) nr. 2003/2003
Natriumchloride	Uitsluitend steenzout
Steenmeel en klei	
Leonardiet, ruw organisch sediment dat rijk is aan humuszuren	Alleen indien verkregen als bijproduct van mijnactiviteiten
Chitine (polysaccharide verkregen uit de schaal van schaaldieren)	Alleen indien afkomstig uit de duurzame exploitatie van visbestanden, als gedefinieerd in artikel 3, punt e) van Verordening (EG) nr. 2371/2002 van de Raad, of uit de biologische aquacultuur
Uit zoetwaterlichamen afkomstig organisch rijk sediment dat wordt gevormd in een zuurstofvrije omgeving (bv. Sapropelium)	Alleen organische sedimenten die bijproducten van het beheer van zoetwaterlichamen zijn of zijn geëxtraheerd uit voormalige zoetwatergebieden

	Het aquatische systeem dient zo weinig mogelijk gevolgen van de extractie te ondervinden. Alleen sedimenten afkomstig van bronnen die vrij zijn van verontreiniging door pesticiden, persistente organische verontreinigende stoffen en op petroleum lijkende stoffen Maximumconcentratie in mg/kg droge stof: Cadmium: 0,7 / koper: 70/ nikkel: 25/ lood: 45/ zink: 200/ kwik: 0,4/ chroom (totaal): 70/ chroom (VI): niet detecteerbaar
--	---

Tabel 4: Toegelaten gewasbeschermingsmiddelen

Onderstaande tabel geeft weer welke stoffen Europa toelaat voor de biologische teelt en welke voorwaarden daar eventueel aan verbonden zijn. Dit betekent nog niet dat al deze stoffen ook in België als gewasbeschermingsmiddel toegestaan zijn. Consulteer daarom vooraf www.fytoweb.be. Voor meer uitleg, zie paragraaf 7.2.

Omschrijving	Beschrijving, samenstellingseisen, gebruiksvoorwaarden
1. Stoffen van plantaardige of dierlijke oorsprong	
Azadirachtine, geëxtraheerd uit <i>Azadirachta indica</i> (neemboom)	Insecticide
Basisstoffen	Enkel basisstoffen als dusdanig erkend in de wetgeving inzake gewasbeschermings, die als voedingsmiddel gedefinieerd worden en die van plantaardige of dierlijke oorsprong zijn. Niet voor gebruik als herbicide, maar enkel ter bestrijding van van plagen en ziekten.
Bijenwas	Afdekkingsmiddel voor snoeiwonden/wondbeschermer.
Gehydrolyseerde eiwitten, met uitzondering van gelatine	Lokmiddel, uitsluitend in het kader van toegestane toepassingen gecombineerd met andere geschikte producten van deze lijst
Laminarine	Uitlokker van zelfverdedigingsmechanismen van het gewas. Kelp moet hetzij biologisch worden geteeld of duurzaam worden geoogst
Feromonen	Lokmiddel, ontregelaars van seksueel gedrag, alleen in vallen en verstuiers
Plantaardige olieën	Alle toepassingen zijn toegestaan, behalve gebruik als herbicide
Pyrethrines, geëxtraheerd uit <i>chrysanthemum cinerariaefolium</i>	Insecticide
Pyrethrumderivaten (alleen deltamethrine of lambda-cyhalothrine)	Insecticide, alleen in vallen met specifieke lokmiddelen, uitsluitend ter bestrijding van <i>Bactrocera oleae</i> en <i>Ceratitis capitata</i> Wied
Kwassie, geëxtraheerd uit Quassia	Insecticide, afweermiddel
Op geur gebaseerde afweermiddelen van dierlijke of plantaardige oorsprong/schapenvet	Afweermiddel, alleen op niet-eetbare delen van het gewas en indien het gewasmateriaal niet wordt ingeslikt door schapen of geiten.
2. Micro-organismen voor biologische bestrijding van ziekten en plagen	
Micro-organismen	Producten als gespecificeerd in de bijlage bij Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011 en niet afkomstig van ggo's
Spinosad	Insecticide, enkel wanneer maatregelen worden genomen om het risico van parasitoïden en het risico van resistentieontwikkeling zo gering mogelijk te houden
3. Andere dan de in de punten 1 en 2 vermelde stoffen	
Aluminiumsilicaat (kaolien)	Afweermiddel
Calciumhydroxide	Fungicide, enkel bij fruitbomen, ook in kwekerijen, voor de bestrijding van <i>Nectria galligena</i>
Koolstofdioxide	
Koperverbindingen in de vorm van koperhydroxide, koperoxychloride, koperoxide, Bordeauxse pap en tribasisch kopersulfaat	Alleen voor gebruik als bactericide en fungicide tot maximaal 6kg koper per hectare per jaar Voor blijvende gewassen mogen de lidstaten, in afwijking van de eerste alinea, bepalen dat dit maximum van 6 kg koper in een bepaald jaar mag worden overschreden mits de gemiddelde gedurende 5 jaar (dat jaar en de vier vorige)

	gebruikte hoeveelheid niet groter is dan 6 kg Er moeten risicobeperkende maatregelen worden genomen om water en niet-doelorganismen, zoals in bufferzones, te beschermen
Ethyleen	Narijping van bananen, kiwi's en kaki's; narijping van citrusvruchten, uitsluitend als deel van een strategie om door fruitvliegen veroorzaakte schade te voorkomen; bloei-inductie van ananas; het tegengaan van scheutvorming bij aardappelen en uien. De stof mag alleen binnen in een gebouw worden gebruikt voor gebruik als groeiregulator. Toelatingen moeten worden beperkt tot professionele gebruikers.
Vetzuren	Alle toepassingen zijn toegestaan, behalve gebruik als herbicide
Ijzerfosfaat (ijzertrifosfaat)	Molluscicide
Kieselgoer (diatomeeënaarde)	
Califomische pap (calciumpolysulfide)	Fungicide
Paraffineolie	Insecticide, acaricide
Kaliumwaterstofcarbonaat (ook kaliumbicarbonaat genoemd)	Fungicide en insecticide
Kwartszand	Afweermiddel
Zwavel	Fungicide, acaricide